

Programski paket za inventarizacijo in obdelavo podatkov

ŠULC, B. 1991. "So muzejski dokumentacijski centri zabloda ali potreba?", *Delo - Znanje za razvoj*, 6. 3. 1991, 16.

WOLTERS, C. 1991. "Še o 'posnemanju propadlih zamisli evropskega Vzhoda'", *Delo - Znanje za razvoj*, 27. 2. 1991, 13.

Drago Svoljšak

Arheološki oddelek Narodnega muzeja v Ljubljani je izdelal programski paket za inventarizacijo in obdelavo podatkov, ki jih hrani. Program je zasnovan v dveh nivojih:

- I. Za shranjevanje in obdelavo podatkov Arheološkega oddelka Narodnega muzeja
- II. Kot centralni katalog (register) arheoloških zbirk Slovenije

I. Baze podatkov, ki jih hranimo, smo razdelili v tri sklope: predmetna kartoteka (1), fotografsko gradivo (2) in arhiv (3).

I.1. Predmetna kartoteka

V tej datoteki so zajeti vsi podatki, ki jih imamo o posameznih predmetih:

- a) identifikacija predmeta (*inventarna, akcesijska ali terenska številka, ime in tip predmeta, material, del predmeta, mesto hrambe*)
- b) najdiščni podatki (*najdišče po Arheoloških najdiščih Slovenije in Krajevem leksikonu Slovenije, natančna lokacija v okviru najdišča - sektor, kvadrant, grob, plast,...*)
- c) muzeološki podatki (*način, kako je predmet prišel v muzej, ohranjenost, konservatorski posegi, fotografije, risbe, objave, razstave, obdelave, izposoja,...*)
- d) opredelitev predmeta (datacija, analogije)

I.2. Fotografsko gradivo

- a) negoteka
- b) fototeka
- c) diateka
- d) videoteka

I.3. Arhiv

- a) pisni dokumenti (*o najdiščih, predmetih, izkopavanjih, topografskih ogledih, razstavah,...*)
- b) risbe, načrti, karte
- c) fotografije, katerih negativov ne hranimo na našem oddelku
- d) hemeroteka (*odmevi v tisku: razstave, izkopavanja, raziskave,...*)

Program uporabnika vodi preko menujev. Večina polj je šifriranih, s čimer smo se hoteli kar v največji meri izogniti morebitnim (npr. slovničnim ali tipkarskim) napakam. V primeru, da ključni podatki manjkajo, nas program opozori na nepravilnost vnosa. Indeksiranje

Računalniška obdelava gradiva iz arheoloških raziskav na Ljubljanskem gradu

nam omogoča hitro iskanje in sortiranje podatkov. Program podpira delovanje v mreži, povezan je z urejevalcem teksta in grafičnim programom za izdelovanje grafikonov in tabel. V naslednji fazi bo deloval tudi v operacijskem sistemu Windows. Predvidene so tudi pomožne datoteke, ki si jih uporabnik kreira takrat, kadar obdeluje le skupino podatkov, ki ga zanima, dodaja in odvzema pa polja, ki za določene analize niso relevantna. Osnovna baza podatkov pri takih posegih ostaja nespremenjena. Dostop do programa je urejen z vstopnimi gesli, ki so razdeljena po prioritetah. Le uporabniku z najvišjo prioriteto so dostopne vse funkcije, tudi sprememba šifrantov, s čimer bomo dosegli čim večjo objektivnost podatkov.

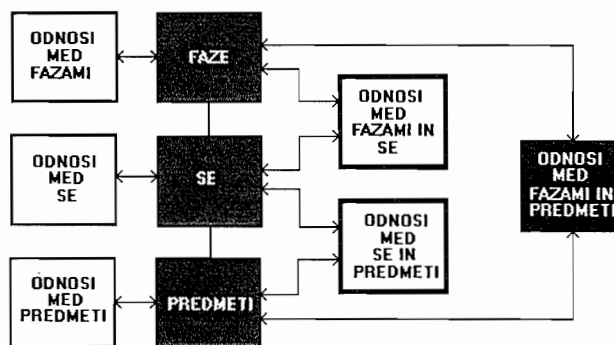
Programski paket je prilagojen specifičnim potrebam Arheološkega oddelka Narodnega muzeja. Zasnovan pa je tako, da se ga da na željo drugih uporabnikov prilagoditi njihovim zahtevam (oziroma njihovim že obstoječim bazam podatkov).

II. Register arheoloških zbirk

Ta del programa je zamišljen kot mreža muzejev. Vanjo se lahko (npr. preko modema) vključijo ustanove ali posamezniki. V registru bi bili zbrani osnovni podatki o predmetih (inv. št. predmeta, osnovna opredelitev, osnovni najdiščni podatki, podatki o tem, kdo predmet hrani). Pogoje dostopa do podatkov in uporabe le-teh bomo uredili s pravilnikom (s tem bomo zagotovili zaščito avtorskih pravic in pravic hraniteljev predmetov in onemogočili nekontrolirano črpanje podatkov ter uporabo brez avtorizacije). Vsak uporabnik bo dobil vstopno geslo, ki bo omogočalo vnos, iskanje in listanje po datoteki. Popravljanje, brisanje ali spreminjanje datoteke bo možno le v Narodnem muzeju, s čimer se bomo izognili nejasnostim ali nepravilnostim pri vnašanju ali uporabi podatkov; vse spremembe pa bomo izvajali v dogovoru z ostalimi uporabniki.

Polona Bitenc

Arheološke raziskave na Ljubljanskem gradu po kontinuiteti in obsegu raziskanega areala nedvomno sodijo med večje tovrstne posege v zgodovini slovenske arheologije. Obilica izkopanega gradiva, ki v tem trenutku presega 150.000 predmetov iz različnih stratigrafskih enot, in izredno zahteven sistem izkopavanj, kjer kombinacija sistematičnih in zaščitnih raziskav pogosto menjava lokacij, sta pri klasični obdelavi gradiva in dokumentacije velikokrat ovirala nemoten potek del. Problem smo skušali rešiti s pomočjo prenosne računalniške opreme, ki nam omogoča obdelavo podatkov tako, da jih shranjujemo v računalniški spomin že na mestu njihovega pridobivanja, torej med samimi izkopavanji.¹ Prava kvalitetna sprememba je predvsem hitro in ažurno posredovanje arheoloških smernic, ki velikokrat neposredno vplivajo na izdelavo projektnih nalog. V strokovnem smislu nam računalniška oprema ob izkopalni sondi omogoča tudi preproste statistične analize, katerih smisel je hitro in dobro razumevanje najdišča samega in pomoč pri izkopalni strategiji.

Sl. 1: Shematični prikaz računalniško podprtega sistema, ki ga uporabljamo pri arheoloških raziskavah na Ljubljanskem gradu.

Sistem je zasnovan tako, da v osnovi zajema tri glavne baze podatkov. Prva, ki se nanaša na odnose med gradbenimi fazami, je sestavljena iz datotek, v katerih so shranjeni podatki iz zgodovinskih virov, oplemeniteni z rezultati arheoloških raziskav. V drugi podatkovni bazi so zajeti odnosi med stratigrafskimi enotami, torej vsi podatki vezani na terenski arheološki zapis. Predmetna baza podatkov tvori tretji del osnovne sheme. Zasnovana je tako, da že na terenu praktično nastaja muzejska predmetna baza podatkov. Sistem je na tej platformi